

Az MKIK GVI 2005 óta folytatja a „Diplomás pályakezdekők a versenyszektorban” című kutatási programot, amelynek keretében évente felmérést készít a diplomás pályakezdekők jelenlegi és jövőbeli foglalkoztatásának jellemzőiről, a foglalkoztatottság trendjeiről és nehézségeiről. A vizsgálat a diplomás pályakezdekők bérezésére, kompetenciáira, illetve a felsőoktatási intézmények elfogadottságára és presztízsére is kiterjed. Az alábbiakban három kérdőíves felvétel egyesített adatain mutatjuk be, hogy a friss diplomások milyen bérezésre számíthatnak.

A GVI 2007-ben 1000, 2008-ban 3200 és 2009-ben szintén 1000 vállalatot keresett fel személyesen kérdőívvel. A mintákat szektor és vállalati létszám együttes figyelembevételével súlyoztuk, így az reprezentatívnak tekinthető ezen ismérvek vonatkozásában. A 2007-es és 2008-as fizetési adatokat az infláció mértékével korrigáltuk. Jelen elemzés 1778 darab pályakezdekőt alkalmazó vállalat és 4929 friss diplomás fizetési adatain alapul.

Diplomás pályakezdekők bérezése a versenyszektorban

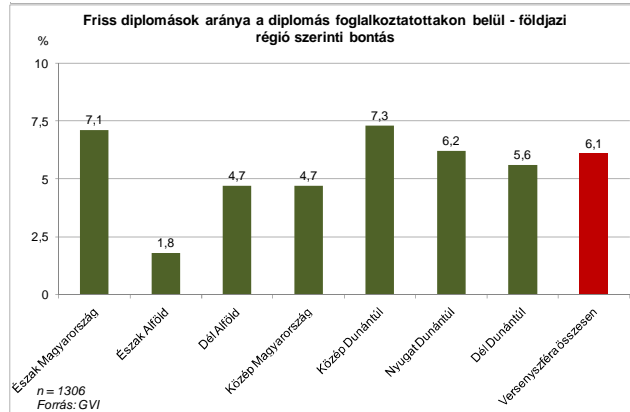
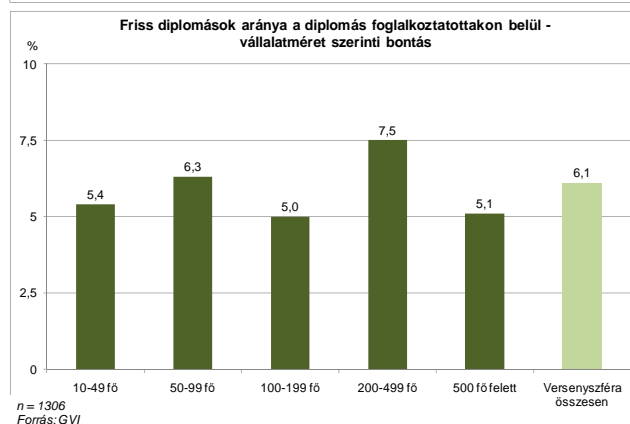
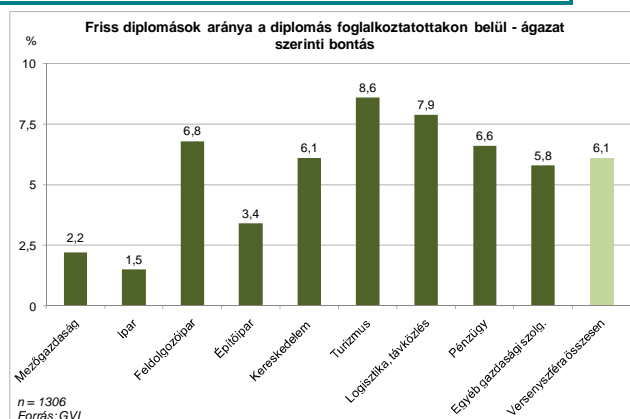
Három év adatai alapján elmondható, hogy a diplomás pályakezdekők átlagosan bruttó 200 ezer forint alapbérre számíthatnak a versenyszektorban. Az alapbér mértéke azonban rendkívül széles skálán mozog és számos tényezőtől függ. A pályakezdekők szerencsétlenebb negyede legfeljebb bruttó 150 ezer forint, szerencsésebb negyede pedig legalább bruttó 237 ezer forint kezdőbérre számíthat.

A pályakezdekők bérében tapasztalható jelentős ingadozást elsősorban a végzettség, illetve a munkakör szerint eltérő alapbérek okozzák. Általánosságban elmondható, hogy a műszaki végzettséget igénylő munkakörök jobban fizetettek, mint a gazdaságiak: előbbiek átlagosan 13 százalékponttal magasabb alapfizetésre számíthatnak munkába álláskor.

37 munkakör elemzése szerint az informatikusok és a villamosmérnökök a legjobban, a turisztikai és HR munkatársak pedig a legrosszabbul fizetett friss diplomások. Az informatikusok bruttó 245 ezer, a villamosmérnökök bruttó 234 ezer, a HR munkatársak bruttó 160 ezer, a turisztikai munkatársak pedig bruttó 142 ezer forintos alapbérre számíthatnak munkába álláskor.

Természetesen képzési területeken belül is jelentős különbségeket tapasztaltunk. A turisztikai munkatársak legjobban fizetett 25 százaléka például jobban keres, mint az informatikusok legrosszabbul fizetett 25 százaléka. Előbbiek legalább bruttó 174 ezer forintos, utóbbiak pedig legfeljebb bruttó 167 ezer forintos kezdőbérre számíthatnak. Az informatikusok mellett a logisztikai munkatársak esetében tapasztaltunk még jelentős béringadozást. A legkisebb eltéréseket az építőmérnökök és a turisztikai munkatársak esetében mértünk.

A foglalkozási területen túl egyéb tényezők is hatással vannak a diplomás pályakezdekők jövedelmére, melyeket regressziós modellezés segítségével tártunk fel. Modellünkben feltételeztük, hogy a munkakörön felül a vállalat mérete, tulajdonszerkezete, gazdasági és exporttevékenysége, valamint földrajzi régiója egyaránt hatással lehet a pályakezdekők alapbérére.

A modellel történő vizsgálat során jelentős regionális különbségeket tapasztaltunk az alapbér mértékében. A közép-magyarországi vállalatok fizetnek a legjobban, a dél-alföldiek és dél-dunántúliak pedig a legrosszabbul. Tehát ha két, teljesen megegyező diplomával rendelkező, (a földrajzi régiót kivéve) azonos jellemzőkkel bíró vállalatnál elhelyezkedő fiatal közül az egyik Közép-Magyarországon, a másik pedig a Dél-Alföldön kap munkát, kezdő bruttó alapbérükben – a modell szerint – bruttó 49 ezer forintos különbség lesz tapasztalható.

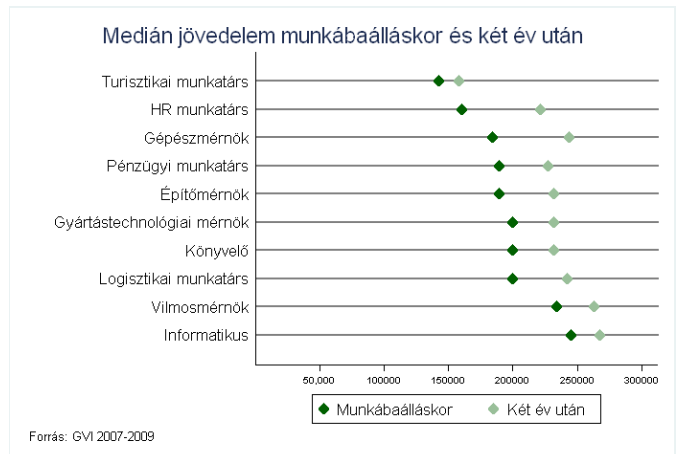
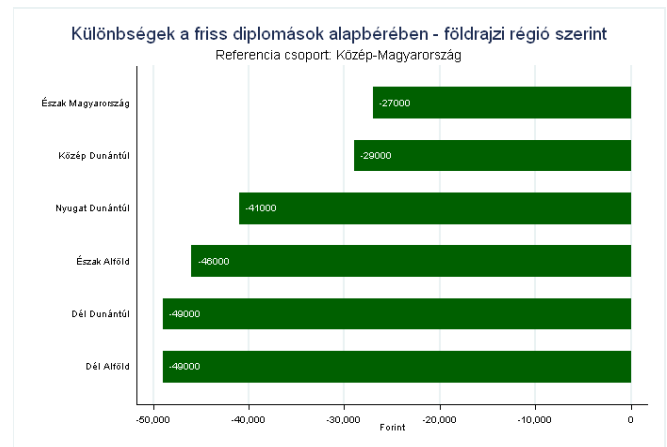
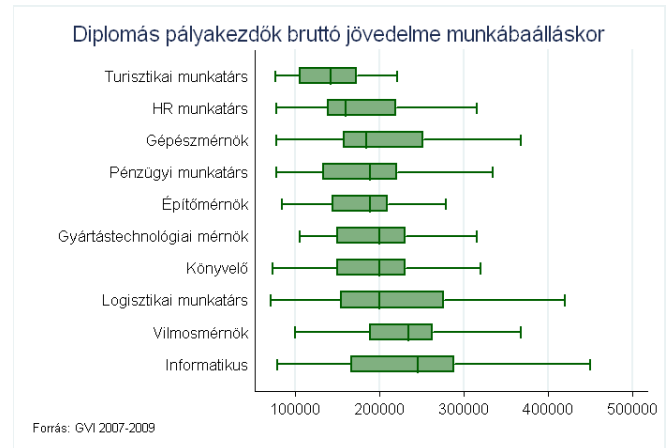
A döntően külföldi tulajdonban levő vállalatoknál – minden más vizsgált dimenzió egyezősége mellett – bruttó 38 ezer forinttal magasabb kezdőbérre számíthatnak a pályakezdők. A vállalatméret növekedésével továbbá nő a kezdőbér nagysága is. A 10 fő alatti mikrovállalkozásokhoz képest a 250 főnél több foglalkoztatottal rendelkezők közel bruttó 21 ezer forinttal magasabb kezdőbért kínálnak.

A kutatás során megvizsgáltuk a friss diplomások alapbérének két év utáni emelkedését is. Ez azért fontos, mert következtethetünk belőle, hogy a pályakezdők készségei és szakmai ismeretei mely foglalkozási területeken fejlődnek a legjobban, azaz a tapasztalatszerzéssel mely területeken növekszik a pályakezdők termelékenységé a legnagyobb ütemben.

Általánosságban elmondható, hogy két év alatt 22 százalékponttal emelkedik a friss diplomások alapbére, azaz egy két éve dolgozó fiatal diplomás átlagosan 245 ezer forint bruttó bérre számíthat. Megállapítható, hogy a növekedés ütemében nincsen lényegi különbség a műszaki és gazdasági végzettséget igénylő munkakörök között.

Az alapbér-emelkedés mértéke természetesen jelentős szórást mutat, a mintában szereplő pályakezdők 7 százalékának például egyáltalán nem emelkedett két év után a fizetése. A medián érték alapján a HR munkatársak és a gépészmérnökök számíthatnak a legnagyobb, a könyvelők és a turisztikai munkatársak pedig a legkisebb mértékű fizetésemelkedésre.

A két év utáni bérnövekmény mértékét a korábbiakhoz hasonlóan vizsgálva megállapítható, hogy az olyan külső tényezők, mint a munkakör, a vállalati jellemzők vagy a földrajzi elhelyezkedés jóval kisebb mértékben határozzák meg, mint a kezdőbért. Valószínűsíthjük tehát, hogy a bérnövekedés mértékében a személyiség, a kompetenciák, illetve a teljesítmény játszanak meghatározó szerepet.

Makrogazdasági tendenciák: a görög válság

2009 végén a görög kormány a GDP 12,7 százalékára emelte a 2009-es államháztartási hiányra vonatkozó előrejelzését. Az igen tetemes görög államadósság és költségvetési hiány következtében kétségessé vált az ország fizetőképessége, így több nemzetközi hitelminősítő intézet is lerontotta a görög adósbesorolást. A válságos helyzetet súlyosbította, hogy az Európai Bizottság elítélte Görögországot, mivel az adatok meghamisításával félrevezette az Uniót. A görög kormány radikális egyensúlyteremtő intézkedések mellett köteleződött el: a költségvetési konszolidációs terv szerint három év alatt (2012 végére) 2,8 százalékra mérsékelnék a deficitet. Az Európai Bizottság elfogadta a tervet, ugyanakkor további strukturális reformokat is szükségesnek tart, melyek a kormányzati kiadások csökkentését, az adóbevételek növelését és az adóelkerülés mérséklését célozzák. A megszorítások miatt a görög lakosság körében óriási elégedetlenség tört ki és február végén széles körű sztrájkok kezdődtek.

A görög válság már érezhető közvetett hatásai közül a legfontosabb az euró árfolyamának gyengülése és a piaci bizalmatlanság fokozódása.

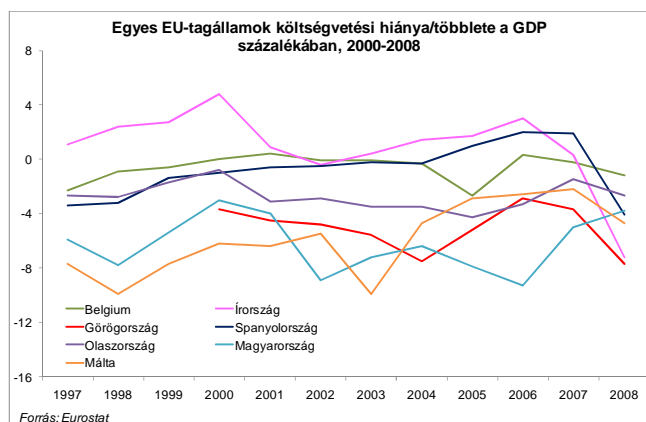
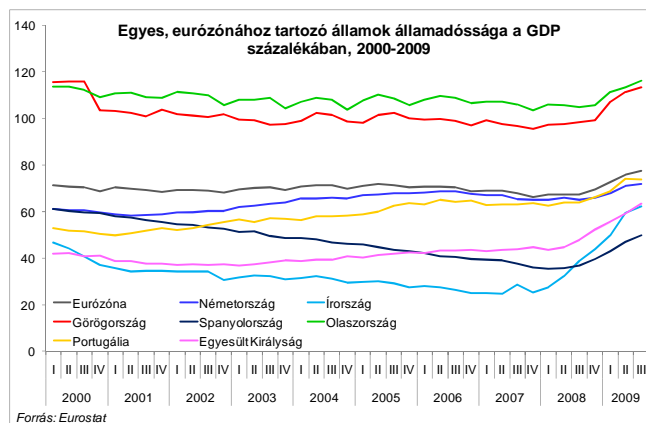
A görög válság kibontakozása

Görögország súlyos költségvetési és adóssággondjaira 2009 novemberében derült fény, amikor az athéni kormány az addigi duplájára, a GDP arányában számolva 12,7 százalékra emelte a 2009-es államháztartási hiányra vonatkozó előrejelzését. A hiány-előrejelzés szinte példátlan emelését követően több nagy nemzetközi hitelminősítő intézet is lerontotta a görög adósbesorolást, ami piaci turbulenciához vezetett. A helyzetet tovább rontotta, hogy az Európai Bizottság vizsgálatai után elítélő nyilatkozatot tett, amely szerint Görögország félrevezette az Uniót, mivel meghamisította a közpénzügyeiről szóló adatait és politikai befolyást engedett a statisztikákba.

A hitelminősítők már korábban a pénzügyi adatok manipulálásával vádolták a görög hatóságokat: a Fitch Ratings már 2004 végén azt írta egy elemzésében, hogy a görög kormány alaposan kozmetikázza az államháztartási hiányadatokat, és vélhetően az euróövezetbe is hasonlóképpen sikerült belépnie az országnak. A JP Morgan londoni elemzői arra hívták fel a figyelmet, hogy a görög államháztartási hiány már évtizedek óta hatalmas: az 1980-ig visszszámolt éves átlagos deficit a GDP 7,7 százaléka.

Stabilizációs terv

A görög kormány határozott egyensúlyteremtő intézkedések révén próbálja meg stabilizálni az ország pénzügyi helyzetét. A hároméves költségvetési konszolidációs tervet január 15-én nyújtották be az Európai Bizottságnak. A dokumentum szerint 2010-ben 4 százalékponttal csökkentenék a hiányt (a tavalyi 12,7 százalékról 8,7 százalékra), majd 2011-ben további 3 százalékponttal, 5,6-5,7 százalékra. A hároméves terv utolsó évében, 2012-ben további 2,8 százalékponttal 2,8 százalékra mérséklődne a deficit. Az államadósság a terv szerint 2012-ben kezd csökkenni, és 2013-ban várhatóan már csak a hazai össztermék 113 százaléka körül lesz.

Londoni elemzők a hazai össztermékhez mérve a következő néhány évben még 140 százalék felé közelítő államadósság-rátát jósolnak Görögországnak.

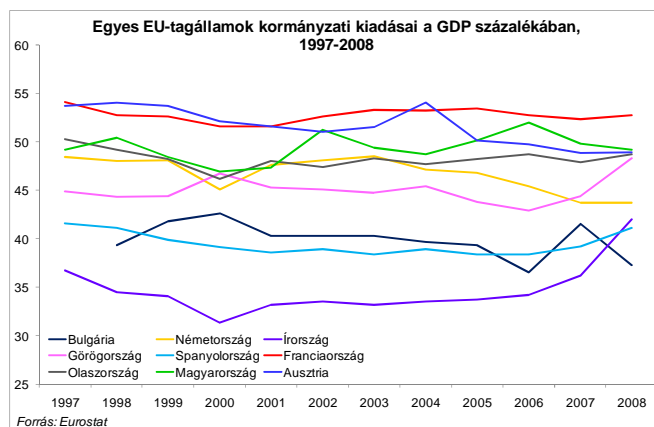
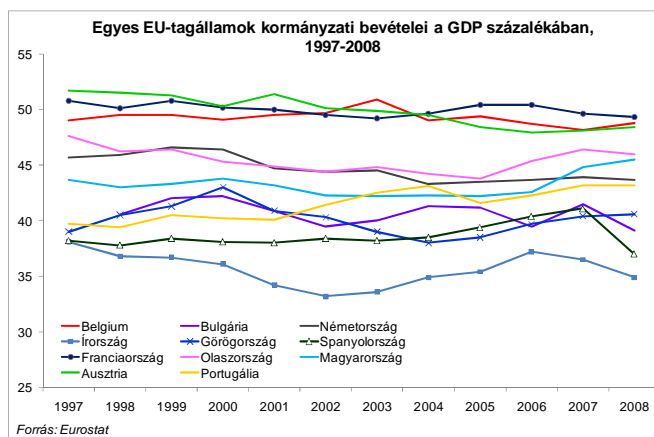
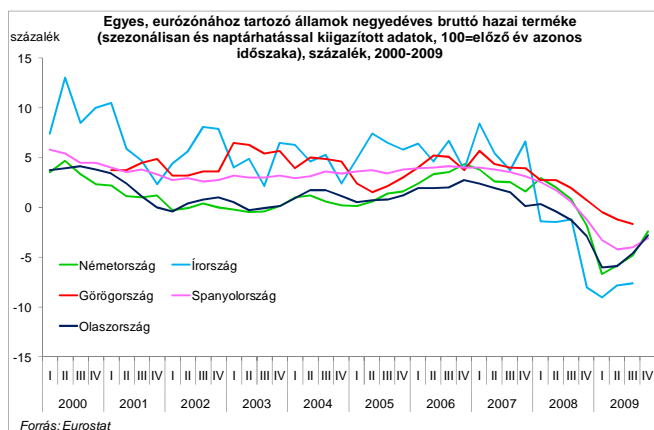
Az Európai Bizottság elfogadta a tervet, ugyanakkor jelezte azt is, hogy további intézkedéseket tart szükségesnek: az átlagbérek csökkentését a központi kormányzati és az önkormányzati szférában, valamint az állami vállalatoknál és a közintézményeknél. A Bizottság javaslata emellett szorgalmazná az eredményesebb adóbehajtást, illetve egy új, a luxuscikkekre kivetendő adónem bevezetését is. Elemzők szerint az athéni vezetés emellett különadót vehet ki a vállalkozásokra, a nyugdíjkorhatárt pedig 65-ről 67 évre emelheti. A JP Morgan Magyarország stabilizációs programját ajánlotta követendő példaként. Görögország négy hónapot kapott a gyakorlati lépésekre – ha elmulasztja őket, az uniós jog értelmében az eurót használó államok pénzügyi szankciókat vezethetnek be ellene. Athénnek már március közepén számot kell adnia arról, hol tart a tervbe vett intézkedések megvalósításával. Görögországnak március 16-ig a deficitcsökkentő lépéseken felül jelentést kell leadnia a már elért előrelépésekről, illetve időbeosztást kell készítenie a költségvetési célok teljesítésére hozott intézkedések végrehajtására. Mindezek után az országnak negyedévente jelentést kell készítenie a gazdaság állapotáról.

Február elején az eurózóna tagállamai ígéretet tettek, hogy egységesen lépnek fel, ha a görög problémák miatt veszélybe kerül a térség pénzügyi stabilitása. A Görögország kiségitését célzó európai mentőcsomag nemcsak Athén helyzetének stabilizálását célozza, hanem azt is meg kívánja előzni, hogy a többi súlyosan eladósodott euróvezetési tagállam iránti piaci bizalom is megrendüljön.

A megszorítások miatt Görögországban óriási elégedetlenség tört felszínre a kormány politikája ellen. Február 24-én több szakszervezet is sztrájkba lépett, így törölték a járatokat az ország repterein, de a vasúti és vízi közlekedés is akadozott. Zárva tartottak egyes iskolák, állami és önkormányzati hivatalok, míg az állami egészségügyi intézmények csak sürgősségi ellátást vállaltak. Nem csak a közszféra, hanem a magánszektor egyes szereplői is felhagytak a munkával, így például az újságírók is 24 órás sztrájkot tartottak.

Háttér

Athéni elemzők szerint a mostani bajok oka, hogy Görögországban elmaradtak a szükséges strukturális reformok: finanszírozhatatlan a nyugdíjrendszer, pedig a társadalombiztosítási járulék a fizetés 40 százaléka. A 11 milliós lakosság bő ötöde nyugdíjas, az ő járandóságukra, valamint az egészségügyre a GDP 22 százaléka megy el. Hatalmas és növekvő számú az előnyös bérezéssel és nyugdíjazással rendelkező közalkalmazotti réteg. Az utóbbi kilenc évben 16 százalékkal nőtt a számuk: a munkaképes lakosság 22 százaléka, több mint egymillió ember dolgozik a

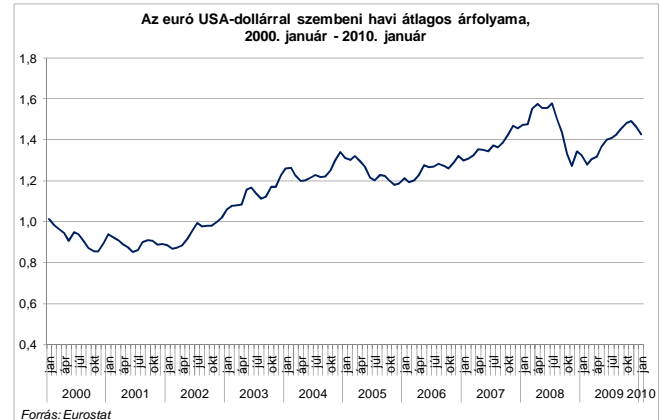
közzférában. Az utóbbi három évben 23 milliárd euróval, a GDP 9 százalékával, 52 százalékra emelkedtek az állami kiadások. Óriási gond az adóelkerülés is, az eltitkolt jövedelmek összege becslések szerint eléri a GDP 30 százalékát. Nemzeti sportként úzik, nem adnak és nem is kérnek számlát. Adóellenőrzéstől szinte nem kell tartani, a védekezésre bejártatott módszerek vannak.

Közvetett hatások

A görög helyzet a legközvetlenebbül a hozzá hasonló helyzetű euróövezetbeli országokat érinti (Spanyolország, Portugália, Olaszország), de közvetetten, a befektetői kockázati kedven és az államadósságok fenntarthatóságával kapcsolatos befektetői megítélésen keresztül akár a forintra is hathat.

Az euró utóbbi hetekben mutatott gyengülése feltehetően a görög válsággal függ össze. A piacok bizalmatlanok a görög kormány stabilizációs ígéreteivel szemben. Emiatt – még csak gondolat szintjén, de – felmerült, hogy a déli ország kikerüljön a közös pénzt használó országok köréből.

Forrás: origo.hu, vg.hu, hvg.hu, portfolio.hu

Nemzetközi tendenciák

A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet német iparra és kereskedelemre vonatkozó bizalmi indexének értéke 2010 februárjában 10 hónapos javulás után enyhén romlott. A kedvezőtlen fordulat háttérben javarészt az üzleti bizalom kiskereskedelemben tapasztalható visszaesése áll. A megkérdezett vállalatvezetők valamivel rosszabb üzleti helyzetet jeleztek, mint a megelőző hónapban, a következő féltre vonatkozó várakozásaik viszont kissé javultak. A kutatók úgy látják, hogy a gazdasági fellendülés 2010 tavaszán tovább folytatódik.

A francia statisztikai hivatal (INSEE) februári felmérésének eredményei a francia ipari konjunktúra stabilizálódására utalnak. A vállalatvezetők véleménye alapján összeállított üzleti bizalmi index értéke hosszú távú átlagos értéke alatt maradt. A gazdasági fordulópontra mutatója ugyanakkor bizonytalan konjunkturális helyzetet jelez.

Az Európai Unió gazdasága

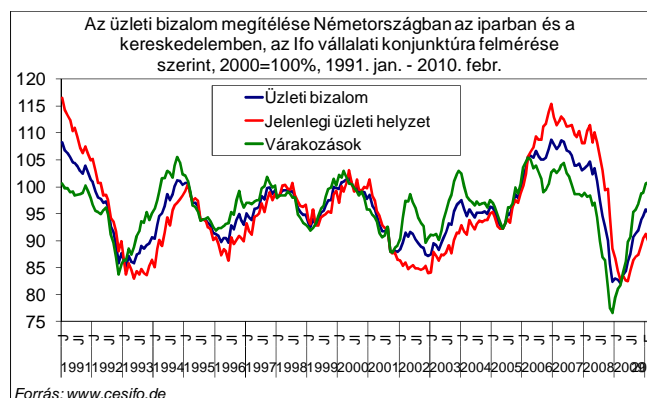
A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet német iparra és kereskedelemre vonatkozó bizalmi indexe 2010 februárjában – 10 hónapos javulás után – némi romlást mutatott. E mögött legfőképpen a kiskereskedelemben tapasztalható visszaesés áll. Egészében véve a megkérdezett vállalatvezetők némileg kedvezőtlenebb jelenlegi üzleti helyzetről számoltak be, mint januárban. A következő hat hónapra vonatkozó várakozások viszont enyhén derülátóbbakká váltak. A német szakértők várakozásai szerint a válság utáni gazdasági fellendülés tavasszal folytatódni fog.

Az ipari vállalkozások körében az üzleti bizalom változatlan maradt. A megkérdezettek kissé elégedetlenebbek jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint az elmúlt hónapban. A következő hat hónapra vonatkozó kilátásokat tekintve viszont optimistábban nyilatkoztak, mint a legutóbbi kérdés során, és a javuló exportlehetőségektől gazdaságélénkítő hatást várnak. Az ipari vállalatok létszám-gazdálkodási terveiben a létszámcsökkentés ütemének jelentős mérséklése szerepel.

A kis- és nagykereskedelemben az üzleti bizalom számottevően visszaesett februárban. A kiskereskedelemmel foglalkozó vállalatok vezetői a januárinál jelentősen rosszabb üzleti helyzetről számoltak be, és a következő fél évre vonatkozó várakozásaik is nagy mértékben romlottak. A nagykereskedelem területén a bizalmi index értéke a kiskereskedelemhez képest enyhébb romlást mutat. A válaszadók ebben a körben is elégedetlenebbek jelenlegi üzleti helyzetükkel, de kevésbé szkeptikusak a közeljövő üzleti várakozásait tekintve, mint a múlt hónapban.

Az építőipar területén működő vállalatok körében az üzleti bizalmi index újfent javulást mutat. A válaszadók némileg kedvezőbb jelenlegi üzleti helyzetről számoltak be, mint januárban, bár az időjárási körülmények erősen korlátozzák az építőipari kibocsátást. Az üzleti kilátások ismét javultak az építőiparban: a megkérdezettek jóval kevésbé pesszimisták, mint az elmúlt hónapban voltak.

Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de>)

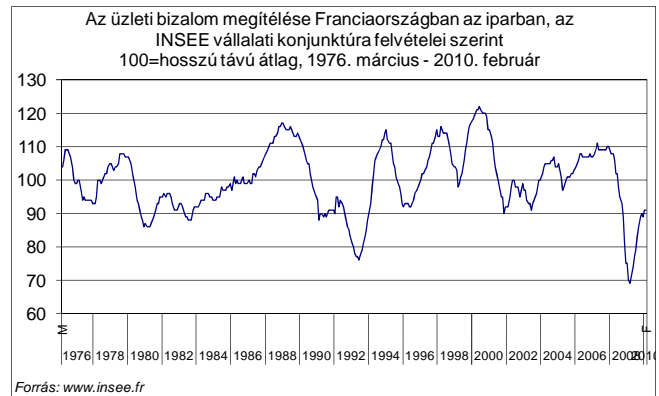
A francia statisztikai hivatal (INSEE) felmérése alapján a februárban megkérdezett vállalatvezetők véleménye szerint a francia ipari konjunktúra stabilizálódik: az INSEE üzleti bizalmi indexének értéke hosszú távú átlagos értéke alatt maradt.

A gazdasági fordulópont mutatója némi csökkenés után visszatért a semleges zónába, mely bizonytalan konjunkturális helyzetet jelez.

Az ipari vállalatok vezetői arról számoltak be, hogy elmúlt időszak kibocsátásuk stabilan a hosszú távú átlagos értékéhez közeli szinten maradt. A késztermék-készletek volumene a vállalatvezetők megítélése szerint továbbra is alacsony. Emellett a megkérdezettek úgy látják, hogy összes megrendelésük alacsony szinten maradt, a külföldi megrendelések volumene pedig csökkent.

A vállalatvezetők egyéni üzletmenetre vonatkozó prognózisa borúlátó maradt. Ugyanakkor az általános kilátásokat jellemző index – mely a válaszadók ipari aktivitásra vonatkozó véleményét összegezve tükrözi – hosszú távú átlagos értéke fölött maradt.

Forrás: INSEE (<http://www.insee.fr>)

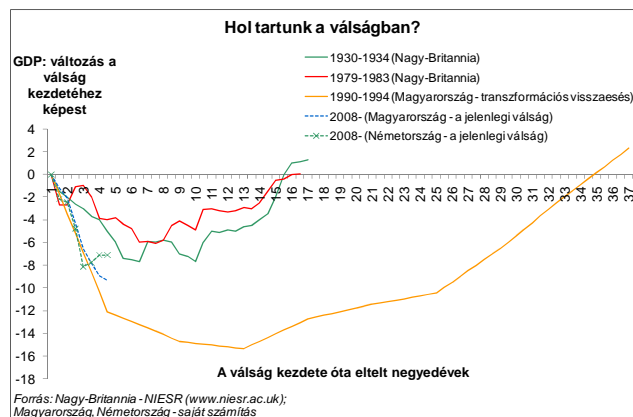
A gazdasági válság hatásai: a GDP 2009 utolsó negyedében

Magyarország bruttó hazai terméke 2009 utolsó negyedében előzetes adatok szerint 4 százalékkal, a naptári hatás kiszűrésével 4,1 százalékkal csökkent az előző év azonos időszakához viszonyítva. A szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint az előző negyedévhez képest 0,4 százalékkal csökkent a magyar GDP. Az előzetes adatok alapján 2009-ben a magyar gazdaság teljesítménye 6,3 százalékkal, a naptári hatás kiszűrésével 6,2 százalékkal esett vissza.

A német statisztikai hivatal (Destatis) adatai szerint 2009 negyedik negyedében a németországi GDP az előző év azonos időszakához viszonyítva 1,7 százalékkal csökkent. A szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint a megelőző negyedévhez képest nem változott a német bruttó hazai termék.

Az adatok alapján valószínűsíthető, hogy Németország gazdasága a gazdasági válság következtében történt visszaesés után lassú erősödésbe kezdett, a magyar gazdaság azonban még nem érte el a fordulópontot.

Forrás: KSH, www.destatis.de

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az
 alábbiak szerint hivatkozzon:
 MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
 2010 / február, Budapest,
 2010-02-28